

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 2021

Vyhlásené: 16. 07. 2021 Časová verzia predpisu účinná od: 5. 08. 2021 do: 21. 03. 2022

Obsah dokumentu je právne záväzný.

283

ZÁKON

z 23. júna 2021

o odobrati nezaslúžených benefitov predstaviteľom komunistického režimu

Národná rada Slovenskej republiky,

reprezentujúca vôľu občanov Slovenskej republiky, ktorých najvyššou aspiráciou je žiť v slobodnej spoločnosti, ktorá rešpektuje ich neodňateľné základné ľudské práva a slobody,

vedomá si nemorálnosti, protiprávnosti a zločinnosti komunistického režimu, ktorý hrubo potláčal a porušoval slobodu a základné ľudské práva a slobody občanov, čo malo za následok konkrétne straty na životoch, mučenie, utrpenie, bolesť, strach a nespravodlivosť, ktoré si vytrpeli statoční a čestní občania odmietajúci toto porušovanie základných ľudských práv a slobôd a ich blízki,

vedomá si skutočnosti, že toto hrubé potláčanie a porušovanie základných ľudských práv a slobôd realizovali konkrétne inštitúcie, orgány, organizácie, zbory a úrady komunistickej štátnej moci a jej aparát, ktorých základným poslaním bolo práve za pomoci tohto potláčania a porušovania základných ľudských práv a slobôd upevňovať totalitnú moc vládnucej strany nad ostatnými občanmi,

vedomá si skutočnosti, že činnosť týchto inštitúcií, orgánov, organizácií, zborov a úradov zabezpečovali konkrétni ľudia, ktorí za to boli a dodnes sú nezaslúžene vysoko odmeňovaní a dôchodkovo a sociálne zabezpečení, a rovnako tak tieto hmotné pôžitky užívali a dodnes užívajú v mnohých prípadoch aj ich príbuzní,

vedomá si skutočnosti, že, naopak, osoby, ktorých základné ľudské práva a slobody boli činnosťou týchto inštitúcií, orgánov, organizácií, zborov a úradov porušované, boli a dodnes sú v priamom dôsledku tejto činnosti hmotne, sociálne a dôchodkovo zabezpečení na podpriemernej až minimálnej úrovni,

vedená snahou o nastolenie spoločenskej, historickej a sociálnej spravodlivosti medzi tými, ktorí odsúdeniahodnému komunistickému režimu zo zisťných alebo iných dôvodov slúžili, a tými, ktorých základné ľudské práva a slobody boli porušované pre ich snahu o ich rešpektovanie a boj za slobodu,

sa uzniesla na tomto zákone:

Čl. I

Zákon č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 – 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa) v znení zákona č. 110/2003 Z. z., zákona č. 610/2004 Z. z., zákona č. 309/2005 Z. z., zákona č. 219/2006 Z. z., zákona č. 58/2009 Z. z., zákona č. 376/2013 Z. z., zákona č. 260/2017 Z. z. a zákona č. 221/2019 Z. z. sa mení a dopĺňa takto:

1. V § 8 ods. 1 sa za písmeno j) vkladá nové písmeno k), ktoré znie:
„k) vedie evidenciu osôb, ktoré vykonávali službu, a vydáva potvrdenia o období služby podľa § 27c,“.
Doterajšie písmeno k) sa označuje ako písmeno l).
2. Za § 27 sa vkladajú § 27a až 27e, ktoré vrátane nadpisov znejú:

„Štvrtý oddiel

Úlohy ústavu na účely odoberania nezaslúžených benefitov predstaviteľom komunistického režimu

§ 27a Služba

(1) Službou na účely tohto zákona je doba, počas ktorej bola osoba

- a) členom Zboru povereníkov v období od 6. marca 1948 do 10. júla 1960,
- b) členom vlády Československej republiky alebo členom vlády Československej socialistickej republiky v období od 25. februára 1948 do 9. decembra 1989,
- c) členom vlády Slovenskej socialistickej republiky v období od 1. januára 1969 do 11. decembra 1989,
- d) poslancom Národného zhromaždenia alebo poslancom Federálneho zhromaždenia v období od 10. júna 1948 do 27. decembra 1989,
- e) poslancom Slovenskej národnej rady v období od 18. decembra 1954 do 11. januára 1990,
- f) členom alebo zamestnancom Ústredného výboru Komunistickej strany Československa alebo Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska v období od 25. februára 1948 do 30. novembra 1989,
- g) zamestnancom zodpovedným za riadenie útvarov Zboru národnej bezpečnosti zložky Štátnej bezpečnosti zamestnaným na Ministerstve vnútra Československej republiky, Ministerstve národnej bezpečnosti Československej republiky, Ministerstve vnútra Československej socialistickej republiky, Federálnom ministerstve vnútra Československej socialistickej republiky, Ministerstve vnútra Slovenskej socialistickej republiky, Ministerstve vnútra a životného prostredia Slovenskej socialistickej republiky, Ministerstve národnej obrany Československej republiky, Ministerstve národnej obrany Československej socialistickej republiky, Federálnom ministerstve národnej obrany Československej socialistickej republiky alebo v Zbore národnej bezpečnosti, zamestnancom Spravodajskej správy Generálneho štábu Československej ľudovej armády alebo Pohraničnej stráže a ochrany štátnych hraníc v období od 25. februára 1948 do 9. decembra 1989,
- h) príslušníkom Zboru národnej bezpečnosti zaradeným v zložke Štátnej bezpečnosti alebo príslušníkom ďalších bezpečnostných zložiek, ktoré vykonávali spravodajskú činnosť, najmä Spravodajskej správy Hlavnej správy Pohraničnej stráže a ochrany štátnych hraníc, odboru vnútornej ochrany Zboru nápravnej výchovy, Spravodajskej správy Generálneho štábu Československej ľudovej armády alebo príslušníkom územných útvarov vykonávajúcich činnosti týchto zložiek v období od 25. februára 1948 do 9. decembra 1989,
- i) zamestnancom alebo príslušníkom podľa písmena g) alebo h) v predchodcoch štátnych orgánov a iných organizácií podľa písmena g) alebo h) v období od 25. februára 1948 do 9. decembra 1989.

(2) Činnosť v štátnom orgáne, stránickej organizácii a inej organizácii podľa odseku 1 umožnila komunistickému režimu a tým, ktorí ho aktívne presadzovali, zasahovať do života občanov a iných osôb v rozsahu ustanovenom osobitným predpisom.^{9a)}

§ 27b **Obdobie služby**

(1) Ak v odseku 2 nie je ustanovené inak, obdobím služby je každý, aj začatý deň

- a) služby,
- b) doby dennej alebo internátnej formy odborného, politického, jazykového alebo občianskeho vzdelávania, ak súvisela s výkonom služby, a ak osobe počas tohto vzdelávania patril funkčný plat,
- c) doby plateného voľna a doby plateného zaradenia v zálohe alebo rezerve náčelníka alebo ministra štátnych orgánov a iných organizácií podľa § 27a ods. 1 písm. g) až i), ak súviseli s výkonom služby, a ak osobe počas tejto doby patril funkčný plat.

(2) Do obdobia služby sa nezapočíta

- a) doba, počas ktorej osoba preukázateľne a bez vedomia svojich nadriadených spolupracovala s účastníkom protikomunistického odboja^{2a)} alebo s inou osobou alebo organizáciou, ktoré preukázateľne vystupovali proti komunistickému režimu a zasadzovali sa za ochranu základných ľudských práv a slobôd (ďalej len „iná proti režimu vystupujúca osoba“) a touto svojou spoluprácou účastníka protikomunistického odboja^{2a)} alebo inú proti režimu vystupujúcu osobu v ich činnostiach aktívne podporovala,
- b) doba v trvaní, ktoré je primerané významu každej jednorazovej alebo krátkodobej aktivity osoby, ktorou preukázateľne a zásadným spôsobom pomohla účastníkovi protikomunistického odboja alebo inej proti režimu vystupujúcej osobe pred podstatným zásahom do ich základných ľudských práv a slobôd zo strany verejnej moci, alebo im takýmto spôsobom pomohla v situácii mimoriadnej núdze či nebezpečenstva, spôsobenej činnosťou verejnej moci; táto doba sa nezapočíta najviac v celkovom trvaní päť rokov,
- c) doba, počas ktorej bola osoba členom, zamestnancom alebo príslušníkom v štátnom orgáne, stránickej organizácii a inej organizácii podľa § 27a ods. 1 z dôvodu, aby sa pre ňu vytvorili podmienky pre výkon vrcholovej športovej činnosti alebo pre výkon inej činnosti a preukázateľne nevykonávala žiadnu činnosť, ktorá bola typická pre takéto členstvo, zamestnanie alebo služobný pomer alebo ktorá slúžila v prospech alebo na podporu štátneho orgánu, stránickej organizácie alebo inej organizácii podľa § 27a ods. 1.

(3) Obdobie služby sa počíta v celých kalendárnych dňoch.

§ 27c **Evidencia osôb, ktoré vykonávali službu**

(1) Ústav vytvorí a vedie evidenciu osôb, ktoré vykonávali službu. Obsah evidencie osôb, ktoré vykonávali službu, ústav tvorí z dokumentov, informácií a údajov, ktoré zistil pri výkone svojej činnosti.

(2) Evidencia osôb, ktoré vykonávali službu, obsahuje ku každej osobe údaje najviac v rozsahu

- a) meno, priezvisko a rodné priezvisko,
- b) hodnosť, akademický titul alebo iný obdobný titul,
- c) dátum narodenia,
- d) rodné číslo, ak bolo pridelené,
- e) obdobie služby,

- f) údaj o štátnom orgáne, stránickej organizácii a inej organizácii podľa § 27a ods. 1, v ktorom bola služba vykonávaná,
- g) údaje o skutočnostiach podľa § 27b ods. 2,
- h) miesto narodenia.

(3) Ak ústav zistí, že údaje v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu, nezodpovedajú skutočnosti, bezodkladne a z vlastného podnetu vykoná zmenu takýchto zapísaných údajov. Ak správny súd podľa § 27e ods. 2 zruší potvrdenie o období služby, ústav je v rozsahu dôvodov zrušenia povinný bezodkladne vykonať zmenu zapísaných údajov v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu, ktorých sa dôvody zrušenia týkajú.

(4) Evidencia osôb, ktoré vykonávali službu je neverejná.

(5) Ústav, aj z vlastného podnetu, vydáva z evidencie osôb, ktoré vykonávali službu, potvrdenia o období služby pre orgány verejnej moci na účely plnenia ich úloh podľa osobitných predpisov^{9b)} a na tento účel im bezodkladne oznamuje aj zmeny zapísaných údajov v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu. Potvrdenie o období služby obsahuje údaje v rozsahu údajov vedených k osobe v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu. Ústav je oprávnený pred vydaním potvrdenia o období služby, ako aj priebežne na účely vedenia evidencie osôb, ktoré vykonávali službu, v spolupráci s orgánom verejnej moci, na plnenie úloh ktorého vydáva potvrdenie o období služby,^{9b)} vykonať stotožnenie osoby, ktorej sa zápis v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu, týka.

(6) Potvrdením o období služby je správny orgán viazaný v konaní alebo pri postupe, v ktorom sa posudzuje podmienka obdobia služby,^{9b)} a to v rozsahu, v akom sú tieto údaje uvedené v potvrdení o období služby. Správny orgán nepreskúmava správnosť údajov podľa prvej vety, ani správnosť zaradenia osoby v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu, a k týmto skutočnostiam nevykonáva dokazovanie a nemôže si o nich urobiť úsudok ako o predbežnej otázke.

(7) Zápis v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu, nie je preskúmateľný súdom. Potvrdenie o období služby je preskúmateľné súdom len v konaní podľa § 27e ods. 1.

(8) Osobné údaje je ústav oprávnený spracúvať na účely vedenia evidencie osôb, ktoré vykonávali službu, a plnenia povinností podľa zákona v rozsahu podľa odseku 1, ak je to nevyhnutné na dosiahnutie tohto účelu a počas nevyhnutnej doby.

§ 27d

Stanovisko v správnom konaní

(1) Ak je ústav požiadaný v správnom konaní podľa osobitného predpisu^{9c)} o stanovisko ku skutočnostiam, ktoré sú obsahom potvrdenia o období služby, správna rada ústavu do 90 dní odo dňa doručenia žiadosti preskúma, či údaje zapísané v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu, aj po posúdení skutočností uvedených v žiadosti o stanovisko, zodpovedajú skutočnosti.

(2) Ak po preskúmaní podľa odseku 1 správna rada dôjde k záveru, že zápis v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu, nezodpovedá skutočnosti, postupuje sa podľa § 27c ods. 3 a ústav bezodkladne vyhotoví nové potvrdenie o období služby, ktoré zašle správnomu orgánu, ktorý ústavu žiadosť o stanovisko doručil, alebo zašle stanovisko, že osoba už nie je v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu, zapísaná.

(3) Ak po preskúmaní podľa odseku 1 správna rada dôjde k záveru, že zápis v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu, zodpovedá skutočnosti, ústav o tom bezodkladne zašle stanovisko

správnemu orgánu, ktorý ústav žiadosť o stanovisko doručil.

(4) Pri postupe podľa odsekov 2 a 3 ústav v stanovisku vždy uvedie, ako sa správna rada vysporiadala so všetkými námietkami, tvrdeniami a dôkazmi predloženými správnym orgánom v žiadosti o stanovisko a relevantnými z pohľadu súladu zápisu v evidencii osôb, ktoré vykonávali službu, so skutočnosťou; tieto informácie nemusí uviesť, ak zmení zápis v evidencii v plnom rozsahu skutočností uvádzaných v žiadosti o stanovisko.

(5) Ak ústav zasiela stanovisko alebo potvrdenie o období služby listinne, zašle ich v dvoch vyhotoveniach.

§ 27c Súdny prieskum

(1) Ústav je účastníkom konania^{9d)} v konaní o preskúmvaní zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo opatrenia orgánu verejnej správy, v ktorom je posudzovaná aj zákonnosť potvrdenia o období služby, z ktorého rozhodnutie alebo opatrenie vychádzalo.^{9e)}

(2) Ak správny súd v konaní podľa odseku 1 zruší napadnuté rozhodnutie alebo opatrenie z dôvodov, ktoré spočívajú čo aj v časti v zákonnosti potvrdenia o období služby, zruší súčasne aj potvrdenie o období služby aj bez návrhu.“.

Poznámky pod čiarou k odkazom 9a až 9e znejú:

„^{9a)} § 1 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 125/1996 Z. z. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického režimu v znení zákona č. 338/2020 Z. z.

^{9b)} Napríklad § 143an zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 283/2021 Z. z., § 293fob zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 283/2021 Z. z.

^{9c)} Napríklad § 84 ods. 5 zákona č. 328/2002 Z. z. v znení zákona č. 283/2021 Z. z., § 218aa zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 283/2021 Z. z.

^{9d)} § 27 ods. 1 a § 32 ods. 3 písm. c) Správneho súdneho poriadku.

^{9e)} § 27 ods. 1 Správneho súdneho poriadku.“.

3. Za § 29 sa vkladá § 29a, ktorý vrátane nadpisu znie:

„§ 29a Prechodné ustanovenia k úpravám účinným od 5. augusta 2021

(1) Ústav vytvorí evidenciu osôb, ktoré vykonávali službu, najmenej v rozsahu údajov, ktoré má zdokumentované k 5. augustu 2021 do 1. septembra 2021.

(2) Ústav v lehote podľa odseku 1 požiada Sociálnu poisťovňu, útvar sociálneho zabezpečenia ministerstva a Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia¹²⁾ o spoluprácu pri stotožnení osôb podľa § 27c ods. 5 na účely identifikácie tých osôb, ktorým je vyplácaná dôchodková dávka k 5. augustu 2021. Sociálna poisťovňa, útvar sociálneho zabezpečenia ministerstva a Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia¹²⁾ poskytnú ústavu informácie na účely stotožnenia osoby podľa § 27c ods. 5 a informácie o tom, ktorá osoba patrí na účely konania podľa osobitných predpisov¹³⁾ do ich pôsobnosti, do 15 dní odo dňa doručenia žiadosti podľa prvej vety.

(3) Ústav z vlastného podnetu zašle Sociálnej poisťovni, útvaru sociálneho zabezpečenia ministerstva a Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia¹²⁾ potvrdenia o období služby osôb, ktorých sa týkajú konania podľa osobitných predpisov¹³⁾ do 60 dní odo dňa doručenia informácií podľa odseku 2.

(4) Ústav postupuje podľa odsekov 2 a 3 každoročne 31. marca a 30. septembra vo vzťahu k novým zápisom osôb do evidencie osôb, ktoré vykonávali službu, ktoré ústav vykonal v období